

Soovitus õpetaja staatuse kohta

5. oktoober 1966

Õpetaja staatust käsitlev valitsustevaheline erikonverents,

tuletades meelde, et õigus haridusele on üks põhilisi inimõigusi,

teadvustades riikide kohustust anda kõigile inimestele korralik haridus, mis tuleneb inimõiguste ülddeklaratsiooni artiklist 26, lapse õiguste deklaratsiooni põhimõtetest 5, 7 ja 10 ning Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni deklaratsioonist noorte hulgas rahu, vastastikuse austuse ja rahvustevahelise mõistmise ideaalide edendamise kohta,

olles teadlik vajadusest tagada laiahaardelisem ja ulatuslikum üldine ning tehniline ja kutseharidus, et täiel määral kasutada kõiki olemasolevaid andeid ja võimeid, mis on pideva kõlbelise ja kultuurilise arengu ning majanduslike ja sotsiaalsete edusammude hädavajalik eeltingimus,

mõistes õpetaja tähtsat rolli hariduse arengus ning tema suurt panust inimese ja tänapäevase ühiskonna arengusse,

pidades vajalikuks tagada, et õpetaja staatus vastaks tema rollile,

võttes arvesse eri riikide haridussüsteemi ja hariduse andmise korraldust määravate õigusnormide ja tavade suuri erinevusi,

võttes arvesse ka eri riikides õpetajate suhtes kehtivate tingimuste erinevusi, mis sõltuvad muu hulgas sellest, kas nende suhtes kohaldatakse avalikku teenistust käsitlevaid õigusakte või mitte,

olles veendunud, et neile erinevustele vaatamata kerkivad kõikides riikides õpetaja staatusega seoses üles sarnased küsimused ning et nende lahendamiseks tuleks rakendada ühtseid standardeid ja meetmeid, mille määratlemine on käesoleva soovitusel eesmärk,

viidates õpetajate suhtes kohaldatavatele rahvusvahelistele konventsioonidele ning eelkõige põhilisi inimõigusi käsitlevatele konventsioonidele, nagu ühinemisvabaduse ja organiseerumisõiguse kaitse konventsioon (1948), organiseerumisõiguse ja kollektiivlääbirääkimiste konventsioon (1949), võrdse tasustamise konventsioon (1951) ning töö- ja kutsealast diskrimineerimist käsitlev konventsioon (1958), mis on vastu võetud Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni peakonverentsil, ning haridusalast diskrimineerimist käsitlev konventsioon (1960), mis on vastu võetud ÜRO Hariduse, Teaduse ja Kultuuri Organisatsiooni peakonverentsil,

viidates ka põhi- ja keskkooliõpetajate ettevalmistuse ja staatuse mitmesuguseid tahke käsitlevatele soovitusetele, mis on vastu võetud ÜRO Hariduse, Teaduse ja Kultuuri Organisatsiooni ja Rahvusvahelise Haridusbüroo poolt ühiselt kokku kutsutud rahvusvahelisel riikliku hariduse konverentsil, ning tehnilist ja kutseharidust käsitlevale soovitusetele (1962), mis on vastu võetud ÜRO Hariduse, Teaduse ja Kultuuri Organisatsiooni peakonverentsil,

soovides täiendada olemasolevaid standardeid sätetega, mis käsitlevad õpetajaid puudutavaid küsimusi, ja lahendada õpetajate puudusega seotud probleeme,

on vastu võtnud käesoleva soovitusel.

I. Mõisted

1. Soovitusel kasutatakse järgmisi mõisteid.

a) Sõna „õpetaja” hõlmab kõiki koolides töötavaid inimesi, kes vastutavad õpilaste hariduse eest.

b) Väljend „staatus” hõlmab õpetaja mainet ja talle osaks saavat suhtumist, mis väljendub selles, kui suurel määral hinnatakse õpetaja rolli tähtsust ja tema pädevust selle rolli täitmisel, ent ka töötingimusi, tasu ja muid õpetajale võimaldatavaid ainelisi hüvesid võrreldes teiste spetsialistide rühmadega.

II. Kohaldamisala

2. Soovitusel kohaldatakse kõikide õpetajate suhtes, kes töötavad riiklikes ja erakoolides alates lasteaiaastast kuni gümnaasiumiastme lõpuni, sealhulgas õpetajate suhtes, kes annavad tehnilist, kutse- või kunstiharidust.

III. Juhtpõhimõtted

3. Haridus peaks alates esimestest kooliaastast olema suunatud inimisiksuse mitmekülgsele arengule ning ühiskonna vaimsele, kõlblisele, sotsiaalsele, kultuurilisele ja majanduslikule edenemisele ning sisendama sügavat austust inimõiguste ja põhivabaduste vastu; nende väärtustega seoses tuleb väga tähtsaks pidada hariduse panust rahu, mõistmise, sallivuse ja sõpruse kõigi rahvaste ning rassiliste ja usuliste rühmade vahel.

4. Tuleb tõdeda, et hariduse areng sõltub suuresti õpetajate kvalifikatsioonist ja võimekusest üldiselt, aga ka iga üksiku õpetaja isiksuseomadustest ning pedagoogilistest ja tehnilistest oskustest.

5. Õpetaja staatus peaks olema kooskõlas õpivajadustega, mis tulenevad haridusele seatud eesmärkidest ja ülesannetest; tuleb tõdeda, et nende eesmärkide ja ülesannete täitmise seisukohalt on õpetaja asjakohane staatus ja õpetajakutse avalik väärtustamine määrava tähtsusega.

6. Õpetamist tuleks käsitada kutsealana, mille esindaja pakub avalikku teenust. See kutse eeldab õpetajalt kõrgetasemeliste ja pidevate õpingute käigus omandatavaid ja hoitavaid kutseteadmisi ja -oskusi; see nõuab ka arusaamist isiklikust ja kollektiivsest vastutusest õpetaja hoole all olevate õpilaste hariduse ja heaolu eest.

7. Õpetaja ettevalmistus ja töötamine peaks olema igati vaba igasugusest diskrimineerimisest rassi, nahavärvuse, soo, usutunnistuse, poliitiliste veendumuste, rahvusliku või sotsiaalse päritolu või majandusliku olukorra tõttu.

8. Õpetaja töötingimused peavad parimal võimalikul viisil edendama tulemuslikku õpet ja võimaldama õpetajal keskenduda oma tööülesannetele.

9. Õpetajate organisatsioone tuleks tunnustada jõuna, mis võib märgatavalt kaasa aidata hariduse arengule, ja need tuleks seetõttu kaasata hariduspoliitika määratlemisse.

IV. Hariduse eesmärgid ja hariduspoliitika

10. Igas riigis tuleks vajadust mööda võtta asjakohaseid meetmeid, et töötada välja juhtpõhimõtetega kooskõlas olev kõikehõlmav hariduspoliitika, tuginedes kõigile olemasolevatele inim- ja muudele ressurssidele. Seejuures peaksid pädevad ametiasutused võtma arvesse, millist mõju avaldavad õpetajale järgmised põhimõtted ja eesmärgid:

a) iga lapse põhiõigus on saada võimalikult head haridust; vajalikku tähelepanu tuleks pöörata hariduslike erivajadustega lastele;

b) kõik vahendid tuleks teha võrdselt kättesaadavaks, et võimaldada kõigil inimestel kasutada oma õigust haridusele, ilma et neid diskrimineeritaks soo, rassi, nahavärvuse, usutunnistuse, poliitiliste veendumuste, rahvusliku või sotsiaalse päritolu või majandusliku olukorra tõttu;

c) kuna haridus on üldsuse jaoks määrava tähtsusega teenus, peaks selle eest vastutama riik, tagades piisava koolivõrgu, tasuta hariduse sellesse võrku kuuluvates koolides ja materiaalse abi puudustkannatavatele õpilastele; eeltoodud ei tohiks tõlgendada riigi õigusena piirata lapsevanemate või (olenevalt olukorrast) seaduslike hooldajate vabadust valida oma lastele riigi asutatud kooli asemel mõni muu kool ega riigi õigusena piirata inimeste ja organisatsioonide vabadust asutada ja juhtida õppeasutusi, mis vastavad riigis kehtestatud või heaks kiidetud hariduslikele miinimumnõuetele;

d) kuna haridus on majanduskasvu alustegur, peaks hariduse planeerimine moodustama lahutamatu osa üldisest majanduslikust ja sotsiaalsest planeerimisest, mille eesmärk on tõsta elatustaset;

e) kuna haridus on pidev protsess, tuleks eri kategooriate õpetajate tegevust koordineerida viisil, mis võimaldab parandada hariduse kvaliteeti kõigi õpilaste jaoks ja tõsta õpetaja staatust;

f) tuleks tagada vaba juurdepääs korralikult seostatud ja paindlikule koolivõrgule, et miski ei piiraks kõigi laste võimalusi liikuda iga liiki hariduse omandamisel edasi mis tahes astmele;

g) ükski riik ei tohiks hariduse valdkonnas piirduda pelgalt kvantiteedieesmärkidega, vaid peaks püüdma parandada ka kvaliteeti;

h) hariduses on vajalik nii pika- kui ka lühiajaline plaanide ja kavade tegemine; kaasaja õpilaste tõhus lõimimine ühiskonda sõltub rohkem tulevikuvajadustest kui praegustest nõuetest;

i) haridusvaldkonna planeerimisel tuleks arvestada vajadust pakkuda õigel ajal õpetaja- ja täienduskoolitust, et riigis oleks piisaval hulgal asjatundlikke ja täielikult kvalifitseeritud õpetajaid, kes tunnevad oma rahva eluolu ja suudavad õpetada emakeeles;

j) õpetajakoolituses ja õpetajate täienduskoolituses tuleb tagada kooskõlastatud, süstemaatiline ja jätkuv teadustöö ja tegevus, sealhulgas koostööprojektid ja teadustöö tulemuste vahetamine rahvusvahelisel tasandil;

k) hariduspoliitika ja selle täpsed eesmärgid tuleks määratleda pädevate ametiasutuste, õpetajate organisatsioonide, tööandjate ja töötajate, lapsevanemate, kultuuriorganisatsioonide ning õppe- ja teadusasutuste tihedas koostöös;

l) kuna hariduse eesmärkide ja ülesannete täitmine sõltub suuresti sellele eraldatavatest rahalistest vahenditest, tuleks kõigis riikides pöörata suurt tähelepanu sellele, et riigieelarves nähtaks riigi tuludest piisav osa ette hariduse arendamisele.

V. Õpetajatööks ettevalmistamine

Valik

11. Õpetajakoolitusse vastuvõtmise põhimõtted peaksid juhinduma vajadusest pakkuda ühiskonnale piisaval hulgal õpetajaid, kellel on vajalikud kõlbelised, intellektuaalsed ja füüsilised omadused ning nõutavad kutseteadmised ja -oskused.

12. Selle vajaduse täitmiseks peaksid hariduse eest vastutavad ametiasutused muutma õpetajakoolituse piisavalt atraktiivseks ja tagama õppeasutustes piisaval arvul kohti.

13. Kõikidelt õpetajana tööle asuvatelt inimestelt tuleks nõuda asjakohases õpetajakoolitust pakkuvast õppeasutuses ettenähtud õpingute läbimist.

14. Õpetajakoolitusse vastuvõtmise eelduseks peaksid olema nõuetekohane keskharidus ja isikuomadused, mis tõenäoliselt aitavad inimesel saada õpetajakutse väärrikaks esindajaks.

15. Ilma et see piiraks õpetajakoolitusse vastuvõtmise üldnõuete kohaldamist, võib õpetajakoolitusse võtta inimesi, kes ei pruugi täita mõnda ametlikku akadeemilist vastuvõtunõuet, kuid kellel on väärtuslikke kogemusi eelkõige tehnilistes ja kutsealaga seotud valdkondades.

16. Õpetajaks õppivatele üliõpilastele tuleks ette näha piisav toetus või rahaline abi, et võimaldada neil õpingud läbida ja inimväärselt elada; võimaluse korral peaksid pädevad ametiasutused püüdma luua tasuta õpetajakoolituse süsteemi.

17. Teave õpetajakoolituses osalemise võimaluste ja toetuste või rahalise abi kohta peaks olema kergesti kättesaadav üliõpilastele ja teistele inimestele, kes sooviksid õpetajaks õppida.

18. 1) Õpetajana tegutsemise täieliku või osalise õiguse üle otsustamisel tuleks õiglaselt hinnata teistes riikides läbitud õpetajakoolituse taset.

2) Tuleks astuda samme, et saavutada õpetaja kvalifikatsiooni rahvusvaheline tunnustamine rahvusvaheliselt kokku lepitud standardite alusel.

Õpetajakoolitus

19. Õpetajakoolituse eesmärk peaks olema arendada igas üliõpilases tema üldteadmisi ja isiklikku kultuursust, võimet teisi õpetada, teadlikkust riigisiseste ja -üleste heade inimsuhete aluseks olevatest põhimõtetest ning arusaamist oma kohustusest aidata nii õpetajatöö kui ka isikliku eeskujuga kaudu kaasa sotsiaalsele, kultuurilisele ja majanduslikule arengule.

20. Õpetajakoolitus peaks eelkõige hõlmama:

a) üldõpet;

b) filosoofia, psühholoogia ja sotsioloogia põhialuste õpet, mis on seostatud õpetamise, haridusteooria ja -ajaloo, ning võrdleva hariduse, eksperimentaalpedagoogika, koolijuhtimise ja eri ainete õpetamismeetodite õpet;

c) valitud ainevaldkonnaga seotud õpet;

d) õpetamispraktikat ja õppekavavälise tegevuse elluviimise praktikat täielikult kvalifitseeritud õpetajate juhendamisel.

21. 1) Kõik õpetajad peaksid saama üld-, eri- ja pedagoogiliste ainete ettevalmistuse ülikoolis, ülikooliga võrreldavas õppeasutuses või eriõppeasutuses, kus valmistatakse ette õpetajaid.

2) Õpetajakoolituse sisu võib mõnel määral varieeruda sõltuvalt ülesannetest, mida õpetajad peavad täitma eri tüüpi õppeasutustes, näiteks puuetega laste koolis või tehnika- ja kutsekoolis. Viimasel juhul võib õppekava sisaldada mõningate praktiliste kogemuste omandamist tööstuses, kaubanduses või põllumajanduses.

22. Õpetajakoolitust võib pakkuda akadeemilise või erihariduse omandamisega samal ajal või pärast seda.

23. Õpetajakoolitus peaks üldjuhul toimuma statsionaarse õppe vormis; vanematel õppuritel ja muudesse erikategooriatesse kuuluvatel inimestel võib lubada õppida täielikult või osaliselt kaugõppes tingimusel, et nende koolituse sisu ja nõuded on samasugused nagu statsionaarses õppes.

24. Uurida tasub, kas oleks soovitatav pakkuda eri tüüpi õpetajatele (põhi- ja keskkooliõpetajad, tehnika- ja kutsekoolide õpetajad, eripedagoogid) koolitust üksteisega seotud või geograafiliselt lähestikku asuvates õppeasutustes.

Õpetajakoolitust pakuvad õppeasutused

25. Õpetajakoolitust pakkuvates õppeasutustes töötavad õppejõud peaksid olema pädevad õpetama oma eriala tasemel, mis on võrdväärne kõrgharidusega. Pedagoogilisi aineid õpetavatel õppejõududel peaks olema koolis õpetamise kogemus ja võimaluse korral tuleks seda kogemust korrapäraselt värskendada, saates need õppejõud koolidesse praktilisele tööle.

26. Edendada tuleks haridusalast ja konkreetsete ainete õpetamisega seotud teadustööd ja eksperimenteerimist, varustades õpetajakoolitust pakkuvaid õppeasutusi teadustöö vahenditega ning soodustades õppejõudude ja üliõpilaste osalemist teadustöös. Kõik õpetajakoolitust pakuvad inimesed peaksid olema teadlikud oma valdkonnas tehtava teadustöö tulemustest ja seadma sihiks edastada neid teadmisi üliõpilastele.

27. Nii üliõpilastel kui ka õppejõududel peaks olema võimalus väljendada oma seisukohti õpetajakoolitust pakkuva õppeasutuse elu- ja töökorralduse ning distsipliini kohta.

28. Õpetajakoolitust pakuvad õppeasutused peaksid kujundama endast hariduse arendamise keskme, hoides koole kursis teadusuuringute tulemuste ja metodika edusammudega ning lähtudes oma töös koolide ja õpetajate kogemustest.

29. Õpetajakoolitust pakuvad õppeasutused peaksid individuaalselt, ühiselt või koostöös teiste kõrgkoolide või hariduse eest vastutavate pädevate ametiasutustega väljastama tunnistusi õpingute eduka lõpetamise kohta.

30. Hariduse eest vastutavad ametiasutused peaksid koostöös õpetajakoolitust pakkuvate õppeasutustega võtma asjakohaseid meetmeid, et tagada nende õppeasutuste lõpetajatele töö, mis vastab nende ettevalmistusele ning individuaalsetele soovidele ja asjaoludele.

VI. Õpetajate täienduskoolitus

31. Ametiasutused ja õpetajad peaksid tähtsustama täienduskoolitust, mille eesmärk on tagada hariduse ja õpetamise meetodite kvaliteedi ja sisu süstemaatiline parendamine.

32. Ametiasutustel tuleks õpetajate organisatsioonidega nõu pidades edendada laiaulatusliku täienduskoolituse süsteemi loomist, milles kõik õpetajad saavad tasuta osaleda. See süsteem peaks olema suurel määral paindlik ning selles peaksid osalema õpetajakoolitust pakkuvad õppeasutused, teadus- ja kultuuriasutused ja õpetajate organisatsioonid. Õpetajatele tuleks korraldada täienduskursusi, eriti nendele õpetajatele, kes pärast pausi kooli tööle naasevad.

33. 1) Õpetajate jaoks tuleks korraldada kursusi ja muid asjakohaseid ettevõtmisi, et võimaldada neil parandada oma kvalifikatsiooni, muuta või laiendada oma tegevusvaldkonda või liikuda ametiredelil edasi ning olla kursis oma aine ja haridusvaldkonna sisu ja õpetamise meetodite arenguga.

2) Õpetajatele tuleks kättesaadavaks teha raamatud ja muud materjalid, mis lasevad neil suurendada oma üld- ja erialateadmisi.

34. Õpetajatele tuleks pakkuda nii võimalusi kui ka ergutusvahendeid kursustel ja muudes ettevõtmistes osalemiseks ning nad peaksid neid täiel määral kasutama.

35. Hariduse eest vastutavad ametiasutused peaksid seadma eesmärgiks tagada, et koolidel oleks võimalik rakendada asjakohaseid teadustöö tulemusi, mis on seotud nii õpetatavate ainete kui ka õppemeetoditega.

36. Ametiasutused peaksid innustama õpetajaid enesetäiendamise eesmärgil kas rühmas või individuaalselt reisima nii kodu- kui ka välismaal ning selliseid reise võimaluse korral soodustama.

37. Riikidel soovitatakse õpetajakoolituse ja täiendusõppega seotud meetmete arendamisel ja täiendamisel teha rahalist ja tehnilist koostööd rahvusvahelisel või piirkondlikul tasandil.

VII. Töötamine ja karjäär

Õpetajatööga alustamine

38. Koostöös õpetajate organisatsioonidega tuleks asjakohasel tasandil selgelt sõnastada töölevõtmise põhimõtted ning kehtestada eeskirjad, millega nähakse ette õpetaja kohustused ja õigused.

39. Õpetajana töölevõtmisel kohaldatavat katseaega peaks nii õpetaja kui ka tööandja käsitama võimalusena ametisseasuja julgustamiseks, töö tutvustamiseks, asjakohaste tööalaste nõuete kujundamiseks ja järgimiseks ning praktilise õpetamiskohase arendamiseks. Katseaja tavapärase kestus peaks olema ette teada ja katseaja rahuldava läbimise tingimused peaksid olema seotud üksnes ametialase pädevusega. Kui õpetaja ei läbi katseaega rahuldavalt, tuleks talle teatada tema kohta esitatavatest pretensioonidest ja anda võimalus need pretensioonid vaidlustada.

Edutamine

40. Õpetajal peaks olema võimalik liikuda üht liiki koolist teise ja ühelt kooliastmelt järgmisele, kui tal on olemas selleks nõutav kvalifikatsioon.

41. Haridussüsteemi ja koolide struktuur ja korraldus peaks olema selline, mis annab õpetajale piisavalt võimalusi võtta endale lisaülesandeid, tingimusel et nende täitmine ei halvenda õpetajatöö kvaliteeti ega korrapärasust.

42. Kaaluda tuleks eeliseid ja võimalusi, mida pakuvad õpilastele ja õpetajatele piisavalt suured koolid, kus on võimalik erinevaid õpetamisega seotud ülesandeid õpetajate vahel paremini jagada.

43. Haridusvaldkonnas tuleks vastutavatele ametikohtadele (nagu inspektor, koolijuht või teised erivastutust eeldavad ametikohad) võimaluse korral määrata kogenud õpetajaid.

44. Edutamine peaks põhinema uuele ametikohale asumiseks vajaliku kvalifikatsiooni objektiivsel hindamisel, mille aluseks on õpetajate organisatsioonidega nõu pidades kehtestatud rangelt ametialased kriteeriumid.

Ametikoha kaitstus

45. Õpetaja elukutse puhul on töökoha stabiilsus ja ametikoha kaitstus väga olulised nii hariduse andmise kui ka õpetaja seisukohalt ning need tuleks tagada ka siis, kui koolisüsteemis või koolitöö korralduses tehakse muudatusi.

46. Õpetajad peaksid olema piisavalt kaitstud omavoli eest, mis mõjutab nende ametialast seisundit või karjääri.

Sobimatu ametialase käitumisega seotud distsiplinaarmenetlused

47. Ametialaselt sobimatult käitunud õpetajate suhtes rakendatavad distsiplinaarmeetmed peaksid olema selgelt määratletud. Menetluse ja selle tulemusena tehtava otsuse võib avalikustada üksnes asjaomase õpetaja taotlusel, välja arvatud juhul, kui otsusega rakendatakse õpetamise keeld või avalikustamine on vajalik õpilaste kaitseks või nende heaolu tagamiseks.

48. Ametiasutused või organisatsioonid, kellel on õigus sanktsioone rakendada või soovitada, peaksid olema selgelt määratud.

49. Distsiplinaarküsimuste lahendamise mehhanismide loomisel tuleks pidada nõu õpetajate organisatsioonidega.

50. Iga õpetaja peaks olema distsiplinaarmenetluse igas etapis piisavalt kaitstud ja eelkõige omama õigust

a) olla kirjalikult informeeritud tema vastu esitatud süüdistustest ja nende aluseks olevatest asjaoludest;

b) tutvuda kõigi asjas esitatud tõendusmaterjalidega;

c) kaitsta end ise või vabalt valitud esindaja kaudu, kusjuures kaitse ettevalmistamiseks antakse piisavalt aega;

a) olla kirjalikult informeeritud tema suhtes tehtud otsusest ja selle põhjendustest;

e) kaevata edasi selgelt määratud pädevale ametiasutusele või organile.

51. Ametiasutused peaksid mõistma, et distsiplinaarmenetlusega seotud tagatiste tulemuslikkus oleks suurem ja ka distsipliini järgimine oleks tõhusam, kui õpetaja üle otsustatakse kolleegide osavõtul.

52. Punktide 47–51 sätted ei mõjuta mingil moel menetlusi, mida kohaldatakse riiklike õigusaktide kohaselt tavapäraselt kriminaalkuritegude puhul.

Tervisekontroll

53. Õpetajatel peaks olema korrapärase tervisekontrolli läbimise kohustus. Tervisekontroll peaks olema tasuta.

Perekondlike kohustustega naisõpetajad

54. Abiellumine ei tohiks olla takistuseks õpetajana töölevõtmisel või edasi töötamisel ega mõjutada töötasu või muid töötingimusi.

55. Tööandjatel peaks olema keelatud lõpetada õpetaja tööleping raseduse ja sünnituspuhkuse tõttu.

56. Vajaduse korral tuleks kaaluda perekondlike kohustustega õpetajate laste eest hoolitsemiseks lastesõime või -aedade loomise võimalust.

57. Tuleks võtta meetmeid, et võimaldada perekondlike kohustustega naisõpetajatel töötada oma kodu lähedal ja õpetajatest koosnevatel abielupaaridel töötada lähestikku asuvates koolides või samas koolis.

58. Kui olukord seda nõuab, tuleks perekondlike kohustustega naisõpetajaid, kes on õpetajana töötamise lõpetanud enne pensioniikka jõudmist, julgustada õpetajatööle tagasi tulema.

Osaajaga töötamine

59. Ametiasutused ja koolid peaksid väärtustama osaajaga töötamist kvalifitseeritud õpetajate puhul, kes ei saa mingil põhjusel täiskohaga töötada.

60. Pidevalt osaajaga töötavatel õpetajatel peaks olema õigus:

a) proportsionaalselt sama suurele töötasule ja samadele põhilistele töötingimustele, millele on õigus täiskohaga töötavatel õpetajatel;

b) samaväärsele tasustatud puhkusele, haiguspuhkusele ja sünnituspuhkusele, millele on õigus täiskohaga töötavatel õpetajatel, kui osaajaga töötavad õpetajad täidavad samasuguseid nõudeid selle õiguse saamiseks;

c) piisavale ja asjakohasele sotsiaalkindlustusele, sealhulgas tööandjate pensioniskeemide alusel.

VIII. Õpetaja õigused ja kohustused

Ametialane vabadus

61. Õpetajal peaks oma tööülesannete täitmisel olema akadeemiline vabadus. Kuna õpetaja on eriti pädev otsustama õpilastele sobivaimate õppevahendite ja -meetodite üle, peaks tal olema põhiroll

õppematerjalide valimisel ja kohandamisel, õpikute valimisel ja õppemeetodite rakendamisel heakskiidetud programmide raames ja hariduse eest vastutavate ametiasutuste abil.

62. Õpetajad ja nende organisatsioonid peaksid osalema uute programmide, õpikute ja õppevahendite koostamisel.

63. Kõik kontrolli- ja järelevalvesüsteemid peaksid olema korraldatud viisil, mis innustab ja abistab õpetajat oma tööülesannete täitmisel, ning need ei tohiks piirata õpetaja vabadust, algatusvõimet ega vastutust.

64. 1) Kui mingil juhul on vaja õpetaja tööd otseselt hinnata, peaks selline hindamine olema objektiivne ja õpetaja peaks sellest teadlik olema.

2) Õpetajal peaks olema õigus kaevata hinnangute peale, mis on tema arvates põhjendamatud.

65. Õpetaja peaks saama vabalt kasutada meetodeid, mida ta peab õpilaste arengu hindamisel kasulikuks, tagades samas, et ühtki õpilast ei koheldaks ebaõiglaselt.

66. Ametiasutused peaksid asjakohaselt arvesse võtma õpetajate soovitusi õpilastele sobiva hariduse ja nende edasiõppimise kohta.

67. Õpilaste huvides tuleks rakendada kõiki võimalikke meetmeid, et edendada tihedat koostööd õpetajate ja lapsevanemate vahel, kuid õpetajaid tuleks kaitsta lapsevanemate ebaõiglase või põhjendamatult sekkumise eest küsimustes, mis kuuluvad olemuslikult õpetaja ametikohustuste hulka.

68. 1) Lapsevanematele, kellel on kooli või õpetaja suhtes kaebus, tuleks anda võimalus arutada seda kõigepealt asjaomase õpetaja ja koolidirektoriga. Edaspidi kõrgema tasandi ametiasutusele esitatav kaebus peaks olema vormistatud kirjalikult ja selle koopia tuleks edastada õpetajale.

2) Kaebuste uurimisel tuleks õpetajale anda piisavalt võimalusi end kaitsta ja uurimine ei tohiks olla avalik.

69. Õpetaja peaks rakendama kõiki ettevaatusabinõusid, et vältida õpilastega juhtuvaid õnnetusi, õpetaja tööandja aga peaks kaitsma õpetajat kahjunõuete eest juhul, kui õpilane saab vigastada koolis või kooliga seotud tegevuses väljaspool koolihoonet või -territooriumi.

Õpetaja kohustused

70. Mõistes, et nende elukutse staatus sõltub suurel määral neist endist, peaksid kõik õpetajad püüdma saavutada võimalikult kõrge taseme kogu oma erialases töös.

71. Õpetajate organisatsioonide osavõtul tuleks määratleda õpetajate suhtes kohaldatavad kutsestandardid ja neid järgida.

72. Õpetajad ja õpetajate organisatsioonid peaksid seadma eesmärgiks teha õpilaste, hariduse andmise ja ühiskonna huvides täielikku koostööd ametiasutustega.

73. Õpetajate organisatsioonid peaksid kehtestama eetikakoodeksid või tegevusjuhendid, sest need aitavad märgatavalt kaasa õpetajakutse prestiiži suurendamisele ja tööülesannete täitmisele vastavalt kokkulepitud põhimõtetele.

74. Õpetaja peaks olema valmis võtma koos õpilaste ja täiskasvanutega osa koolivälisest tegevusest.

Õpetaja ja haridussüsteemi suhted

75. Et õpetajal oleks võimalik oma kohustusi täita, peaksid ametiasutused korrapäraselt pidama õpetajate organisatsioonidega nõu sellistes küsimustes nagu hariduspoliitika, koolielu korraldus ja muutused haridussüsteemis.

76. Ametiasutused ja õpetajad peaksid mõistma, kui tähtis on õpetajate osalemine hariduse kvaliteedi parandamise meetmetes, haridusalases teadustöös ning uute täiustatud meetodite väljatöötamisel ja levitamisel nii oma organisatsioonide kaudu kui ka muul viisil.

77. Ametiasutused peaksid soodustama üksikutes koolides või laiemas kontekstis arutelurühmade loomist, mille eesmärk on edendada koostööd sama ainet andvate õpetajate vahel, toetama nende rühmade tööd ning võtma asjakohaselt arvesse nende arvamusi ja ettepanekuid.

78. Hariduse eri tahkude eest vastutavad haldus- ja muud töötajad peaksid püüdma luua häid suhteid õpetajatega ja vastupidi.

Õpetaja õigused

79. Õpetaja isikliku arengu, hariduse ja ühiskonna huvides tuleks julgustada teda osalema ühiskonna- ja avalikus elus.

80. Õpetaja peaks saama vabalt kasutada kõiki üldiseid kodanikuõigusi ja tal peaks olema õigus kandideerida riigiametitesse.

81. Kui riigiametisse valituks osutumine eeldab õpetajatööst loobumist, peaksid õpetajal säilima kõik tööstaaži ja pensioniga seotud õigused ning tal peaks olema õigus pöörduda pärast riigiametis töötamise volituste lõppu tagasi eelmisele töökohale või asuda sellega võrdväärsele ametikohale.

82. Õpetajate palgad ja töötingimused tuleks kindlaks määrata õpetajate organisatsioonide ja õpetajate tööandjate vaheliste läbirääkimiste käigus.

83. Tuleks luua õigusaktidega ette nähtud või vabatahtlik mehhanism, mis tagab õpetajatele õiguse pidada nii avaliku kui ka erasektori tööandjatega oma organisatsioonide kaudu läbirääkimisi.

84. Tuleks luua asjakohane ühine mehhanism õpetajate ja nende tööandjate vaheliste töötingimusi puudutavate vaidluste lahendamiseks. Kui sel eesmärgil loodud vahendid ja menetlused on ammendatud või kui pooltevahelised läbirääkimised ei anna tulemusi, peaks õpetajate organisatsioonidel olema õigus võtta muid meetmeid, mida ka teised organisatsioonid võivad tavaliselt oma õigustatud huvide kaitseks kasutada.

IX. Tulemusliku õpetamise ja õppimise tingimused

85. Kuna õpetaja on väärtuslik spetsialist, tuleks tema tööd korraldada ja toetada viisil, millega välditakse õpetaja aja ja energia raiskamist.

Klassi suurus

86. Klassi suurus peaks olema selline, mis võimaldab õpetajal pühendada õpilastele individuaalset tähelepanu. Aeg-ajalt võib järeleaitamise eesmärgil teha tööd väikeste rühmadega või üksikute

õpilastega. Samuti tuleks ette näha võimalused kasutada suuremas rühmas aeg-ajalt audiovisuaalseid abivahendeid.

Abipersonal

87. Et lasta õpetajatel oma tööülesannetele keskenduda, peaks koolid õpetamisega mitteseotud ülesannete täitmiseks võtma tööle abipersonali.

Õppevahendid

88. 1) Ametiasutused peaksid varustama õpilased ja õpetajad nüüdisaegsete õppevahenditega. Neid ei tohiks pidada õpetaja asendajateks, vaid vahenditeks, mis parandavad õppekvaliteeti ja suurendavad haridusest kasu saavate õpilaste arvu.

2) Ametiasutused peaksid edendama õppevahendite kasutamist käsitlevat teadustööd ja julgustama õpetajaid sellises teadustöös aktiivselt osalema.

Töötunnid

89. Õpetajate kohustuslike töötundide arv päevas ja nädalas tuleks kehtestada õpetajate organisatsioonidega nõu pidades.

90. Õppetundide arvu kehtestamisel tuleks arvesse võtta kõiki õpetaja töökoormusega seotud tegureid, nagu:

a) õpilaste arv, kellega õpetaja iga päev ja iga nädal töötab;

b) vajadus näha ette piisavalt aega tundide planeerimiseks ja ettevalmistamiseks ning töö hindamiseks;

c) iga päev antavate tundide arv;

d) õpetajale vajalik aeg teadustöös, klassi- ja koolivälises tegevuses osalemiseks ning õpilaste jälgimiseks ja nõustamiseks;

e) vajadus näha ette aeg, mil õpetaja suhtleb ja arutleb lapsevanematega õpilaste õpitulemuste teemal.

91. Õpetajale tuleks võimaldada aega täienduskoolitusel osalemiseks.

92. Õpetaja osalemine koolivälises tegevuses ei tohiks olla liiga koormav ega takistada tema põhiülesannete täitmist.

93. Kui õpetajale on lisaks tundide andmisele määratud muid pedagoogilisi ülesandeid, tuleks tema tavapärasest õpetamiskoormust vastaval määral vähendada.

Iga-aastane tasustatud puhkus

94. Kõigil õpetajatel peaks olema õigus piisavale iga-aastasele täielikult tasustatud puhkusele.

Õppepuhkus

95. 1) Õpetajale tuleks aeg-ajalt anda täielikult või osaliselt tasustatud õppepuhkust .

2) Õppepuhkuse periood peaks lisanduma tööstaažile ja seda tuleks pensioni määramisel arvesse võtta.

3) Keskustest kaugel asuvates ja ametiasutuste poolt kõrvaliste aladena käsitatavates piirkondades töötavatele õpetajatele tuleks anda õppepuhkust sagedamini.

Erakorraline puhkus

96. Kahe- või mitmepoolses kultuurivahetuses osalemiseks antud erakorraline puhkus tuleks arvata tööstaaži hulka.

97. Tehnilise abi projektidega seotud õpetajatele tuleks anda erakorralist puhkust ning kodumaal peaks nende tööstaaž jätkuma ning õigus edutamisele ja pensionile peaksid säilima. Lisaks tuleks ette näha õpetajate erakorraliste kulude hüvitamine.

98. Välisriiki külalisõpetajaks suunduvatele õpetajatele tuleks nende kodumaal anda erakorralist puhkust ning nende tööstaaž peaks jätkuma ja õigus pensionile säilima.

99. 1) Õpetajatele tuleks aeg-ajalt anda täielikult tasustatud erakorralist puhkust, et võimaldada neil osaleda oma organisatsioonide töös.

2) Õpetajatel peaks olema õigus võtta neis organisatsioonides vastu ametikohti; sellisel juhul peaksid nende õigused olema samasugused nagu õpetajatel, kes asuvad riigiametisse.

100. Õpetajatele tuleks mõjuvate isiklike põhjuste korral anda täielikult tasustatud erakorralist puhkust tingimustel, milles lepatakse kokku enne tööleasumist.

Haigus- ja sünnituspuhkus

101. 1) Õpetajal peaks olema õigus tasustatud haiguspuhkusele.

2) Täielikult või osaliselt tasustatava puhkuseperioodi kindlaksmääramisel tuleks arvesse võtta juhtumeid, mil õpetaja on vaja õpilastest pikemaks ajaks eraldada.

102. Rakendada tuleks Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni poolt emaduse kaitse valdkonnas kehtestatud norme, eelkõige 1919. aastal vastu võetud emaduse kaitse konventsiooni ja 1952. aastal muudetud emaduse kaitse konventsiooni, aga ka käesoleva soovitusel punktis 126 osutatud norme.

103. Lastega naisõpetajaid tuleks innustada tööle jääma meetmete abil, mis võimaldavad neil omal soovil võtta lapse sünni järel kuni ühe aasta pikkust palgata lisapuhkust, mille vältel säilivad nende töökoht ja töötamisest tulenevad õigused täiel määral.

Õpetajate vahetus

104. Ametiasutused peaksid mõistma riikidevaheliste ametialaste ja kultuurivahetuste ning õpetajate välisreiside kasulikkust nii hariduse kui ka õpetajate endi jaoks, püüdma selliseid võimalusi laiendada ja võtma arvesse kogemusi, mida õpetajad on välisriikides saanud.

105. Õpetaja valimisel sellistesse vahetustesse tuleks vältida diskrimineerimist ja valitud õpetajat ei tohiks vaadelda mingi kindla poliitilise seisukoha esindajana.

106. Õpetajale tuleks anda piisavalt võimalusi minna välisriiki õppima ja töötama, seejuures tuleb tagada tema ametikoha ja staatuse säilimine.

107. Õpetajat tuleks julgustada välisriikides saadud õpetamiskogemusi kolleegidega jagama.

Koolihooned

108. Koolihooned peaksid olema üldise konstruktsiooni ja funktsionaalsuse poolest ohutud ja atraktiivsed ning võimaldama tulemuslikku õppetööd; neid peaks olema võimalik kasutada kooliväliseks ja kogukondlikuks tegevuseks, eriti maapiirkondades; nad peaksid olema ehitatud vastavalt kehtivatele sanitaarnõuetele ning vastupidavust, kohandatavust ja hõlpsat ökonoomset ülalpidamist silmas pidades.

109. Ametiasutused peaksid tagama kooliruumide nõuetekohase hoolduse, et need ei oleks õpilaste ja õpetajate elule ja tervisele mingil moel ohtlikud.

110. Uute koolide kavandamisel tuleks pidada nõu õpetajate esindajatega. Olemasolevate koolide juurde- ja ümberehituse kavandamisel tuleks pidada nõu asjaomase kooli töötajatega.

Maapiirkondade ja äärealade õpetajate eritingimused

111. 1) Keskustest kaugel asuvates ja ametiasutuste poolt kõrvaliste aladena käsitatavates piirkondades töötavatele õpetajatele ja nende perekondadele tuleks võimaldada korralik eluase, eelistatavalt tasuta või vähendatud üürihinna.

2) Riikides, kus õpetajatelt oodatakse lisaks tavapärasele pedagoogilistele ülesannetele ka kogukondliku tegevuse edendamist ja elavdamist, tuleks arengukavades õpetajate jaoks ette näha asjakohased elamistingimused.

112. 1) Kõrvalisse piirkonda tööle suunamisel või üleviimisel tuleks õpetajatele hüvitada nii nende endi kui ka nende pereliikmete kolimis- ja sõidukulud.

2) Sellistes piirkondades töötavatele õpetajatele tuleks vajaduse korral ette näha sõidusoodustused, et neil oleks võimalik säilitada oma kvalifikatsiooni.

3) Kõrvalisse piirkonda üleviidavate õpetajate motiveerimiseks tuleks üks kord aastas (puhkuse ajal) hüvitada töökohast kodulinna sõitmise kulud.

113. Kui õpetajad töötavad eriti rasketes tingimustes, tuleks neile maksta hüvitist, mis tuleks pensioni määramisel arvata nende sissetulekute hulka.

X. Õpetajate palk

114. Õpetajate staatust mõjutavate erinevate tegurite seas tuleks erilist tähelepanu pöörata palgale, arvestades, et muud tegurid, nagu õpetajate maine või neile osaks saav suhtumine ning nende rolli väärtustamine, sõltuvad praegustes oludes suurel määral õpetajate majanduslikust olukorrast, nagu see on ka teiste sarnaste elukutsete puhul.

115. Õpetajate palk peaks:

a) kajastama õpetajatöö ja sellest tulenevalt ka õpetaja tähtsust ühiskonna jaoks ning selles tuleb arvesse võtta kõikvõimalikke ülesandeid, mida õpetajal tuleb pärast tööleasumist täita;

b) olema võrreldav samasugust või samaväärset kvalifikatsiooni eeldavate elukutsete esindajatele makstavate palgaga;

c) tagama õpetajatele ja nende perekondadele mõistliku elatustaseme, aga ka võimaluse investeerida edasisse haridusse või osaleda kultuuritegevuses, mis parandab nende kvalifikatsiooni;

d) võtma arvesse asjaolu, et teatud ametikohad eeldavad paremat kvalifikatsiooni ja suuremaid kogemusi ning nendega kaasneb suurem vastutus.

116. Õpetajale tuleks palka maksta õpetajate organisatsioonidega kokku lepitud palgaastmestiku alusel. Mingil juhul ei tohiks kvalifitseeritud õpetajale katseajal või ajutise lepingu alusel töötamise ajal maksta koosseisulistele õpetajatele ette nähtust madalamat palka.

117. Palga komponendid tuleks kavandada selliselt, et need ei tekitaks ebaõiglust ega kõrvalekaldeid, mis võivad viia õpetajate rühmade vaheliste pingeteni.

118. Kui on kehtestatud maksimaalne kontakttundide arv ja õpetaja tavapärase töökoormus ületab seda, tuleks õpetajale maksta lisatasu vastavalt heakskiidetud palgaastmestikule.

119. Palgaerinevused peaksid põhinema objektiivsetel kriteeriumidel, nagu kvalifikatsioon, töökogemus või vastutuse ulatus, kuid madalaima ja kõrgeima palga erinevus peaks olema mõistliku suurusega.

120. Tehniliste ainete õpetajate või kutseõpetajate (kellel ei pruugi olla akadeemilist kraadi) põhipalga määramisel tuleks arvesse võtta nende praktilise koolituse ja kogemuste väärtust.

121. Õpetajate palka tuleks arvestada aastapõhiselt.

122. 1) Igas kategoorias tuleks ette näha korrapärane, eelistatavalt kord aastas toimuv palgatõus.

2) Madalaimalt põhipalgalt kõrgeima põhipalgani jõudmine ei tohiks kesta kauem kui 10–15 aastat.

3) Katseajal või ajutise lepingu alusel töötamise ajal tehtava töö eest makstavat palka tuleks korrapäraselt suurendada.

123. 1) Õpetajate palgaastmestik tuleks korrapäraselt läbi vaadata, et võtta arvesse selliseid tegureid nagu elukalliduse tõus, suuremast tootlikkusest tulenev elatustaseme kasv riigis või üldine palgatõus.

2) Kui on kehtestatud elukalliduse indeksit järgiv palkade korrigeerimise automaatne süsteem, tuleks indeksi valik teha õpetajate organisatsioonide osavõtul ja võimalikku elukallidusega seoses makstavat lisatasu tuleks käsitada sissetulekute lahutamatu osana, mida võetakse pensioni määramisel arvesse.

124. Palga määramisel tuleks tulemustasusüsteemi kasutada üksnes juhul, kui selles on õpetajate organisatsioonidega eelnevalt kokku lepitud.

XI. Sotsiaalkindlustus

Üldsätted

125. Kõikidele õpetajatele tuleks tagada samaväärne sotsiaalkindlustus olenemata sellest, mis tüüpi koolis nad õpetavad. Sotsiaalkindlustus peaks laienema ka katseajale ja õpetajakoolituses osalevatele inimestele.

126. 1) Õpetaja sotsiaalkindlustus peaks hõlmama kõiki Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni sotsiaalkindlustuse (miinimumstandardite) konventsioonis (1952) ette nähtud kaetavaid riske, s.t arstiabi, haigushüvitist, töötu abiraha, vanadushüvitist, tööõnnetushüvitist, peretoetust, sünnitushüvitist, töövõimetushüvitist ja toitjakaotushüvitist.

2) Õpetaja sotsiaalkindlustuse standardid peaksid olema vähemalt samaväärsed Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni asjakohastes dokumentides, eelkõige sotsiaalkindlustuse (miinimumstandardite) konventsioonis (1952) ette nähtutega.

3) Õpetajate sotsiaalkindlustushüvitised tuleks ette näha õpetajatele kuuluva õigusena.

127. Õpetaja sotsiaalkindlustuse puhul tuleks arvesse võtta tema konkreetseid töötingimusi, nagu on kirjeldatud punktides 128–140.

Arstiabi

128. Piirkondades, kus arstiabi kättesaadavus on ebapiisav, tuleks õpetajale hüvitada vajaliku arstiabi saamiseks kantud sõidukulud.

Haigushüvitis

129. 1) Haigushüvitist tuleks maksta kogu töövõimetuse perioodi jooksul, mil õpetaja ei teeni palka.

2) Hüvitist tuleks maksta alates palga maksmise peatumise esimesest päevast.

3) Kui haigushüvitist makstakse üksnes teatava ajavahemiku jooksul, tuleks ette näha maksmise pikendamise juhtudel, mil õpetaja on vaja õpilastest pikemaks ajaks eraldada.

Tööõnnetushüvitis

130. Õpetaja peaks olema kaitstud nii koolis töötades kui ka kooliga seotud tegevuses väljaspool koolihoonet või -territooriumi saadud vigastuste tagajärgede eest.

131. Teatavaid laste seas levivaid nakkushaigusi tuleks käsitada kutsehaigustena, kui õpetaja nakatub neisse pärast kokkupuudet õpilastega.

Vanadushüvitis

132. Õpetaja poolt ühe riigi piires ühe ametiasutuse alluvuses teenitud pensioniõigused peaksid säilima, kui õpetaja liigub teise ametiasutuse alluvusse samas riigis.

133. Kui riigis on nõuetekohaselt tunnustatud õpetajate puudust, siis nende õpetajate puhul, kes jätkavad pärast pensioniikka jõudmist tööd, tuleks pensioni määramisel vastavalt riiklikele õigusaktidele arvestada lisatööaastaid või määrata neile asjakohase asutuse kaudu lisapension.

134. Vanadushüvitise summa peaks moodustama lõplikust palgast sellise osa, mis võimaldab õpetajal säilitada piisava elatustaseme.

Töövõimetushüvitis

135. Töövõimetushüvitatist tuleks maksta õpetajale, kes on füüsilise või vaimse puude tõttu sunnitud õpetajatöö lõpetama. Kui pikaajaline haigushüvitis või muu kindlustushüvitis riski ei kata, tuleks ette näha pensionide maksmine.

136. Kui puue on vaid osaline ja õpetaja on võimeline õpetama osalise tööajaga, tuleks maksta osalist töövõimetushüvitatist.

137. 1) Töövõimetushüvitise summa peaks moodustama lõplikust palgast sellise osa, mis võimaldab õpetajal säilitada piisava elatustaseme.

2) Tuleks ette näha arstiabi ja sellega seotud hüvitised, et taastada töövõimekaoga õpetajate tervis või kui see ei ole võimalik, siis parandada seda, samuti rehabilitatsiooniteenused, mille eesmärk on valmistada töövõimekaoga õpetajaid ette oma varasema tegevuse jätkamiseks, kui see on võimalik.

Toitjakaotushüvitis

138. Toitjakaotushüvitise saamise tingimused ja summa peaksid olema sellised, mis võimaldavad toitja ülalpidamisel olnud isikutel säilitada piisava elatustaseme ning tagada ülalpeetavatele lastele heaolu ja hariduse.

Õpetajate sotsiaalkindlustuse tagamise viisid

139. 1) Võimaluse korral tuleks õpetajate sotsiaalkindlustus tagada vastavalt kas avalikus või erasektoris töötavate inimeste suhtes kohaldatava üldise skeemi kaudu.

2) Kui mõne kaetava riski tarbeks ei ole üldist skeemi loodud, tuleks välja töötada õigusaktide või muul alusel toimivad eriskeemid.

3) Kui üldise skeemi alusel makstavad hüvitised on käesolevas soovitusel osutatust väiksemad, tuleks neid lisaskeemide abil vajaliku tasemeni suurendada.

140. Kaaluda tuleks võimalust kaasata õpetajate organisatsioonide esindajad eri- ja lisaskeemide haldamisse, sealhulgas vahendite investeerimisse.

XII. Õpetajate puudus

141. 1) Õpetajate suure nappuse korral tuleks lähtuda juhtpõhimõttest, et rakendatavad meetmed peavad olema erakorralised, need ei tohi mõjutada ega ohustada juba kehtestatud või kehtestatavaid kutsestandardeid ning nendega õpilaste haridusele tekitatav kahju peab olema minimaalne.

2) Mõistes, et teatavad õpetajate puuduse probleemi leevendamise hädaabinõud, nagu liiga suured klassid ja õpetajate ülemäärane töökoormus, on vastuolus hariduse eesmärkide ja ülesannetega ning kahjustavad õpilasi, peaksid pädevad ametiasutused astuma kiiresti samme selliste abinõude kasutamise vajaduse kõrvaldamiseks ja abinõude rakendamise lõpetamiseks.

142. Arenguriikides, kus õpetajate vähesuse tõttu võib osutada vajalikuks korraldada lühiajalisi intensiivkursusi õpetajate ettevalmistamiseks, tuleks pakkuda ka täiemahulist koolitust, et valmistada ette kvalifitseeritud õpetajaid, kes on suutelised suunama ja juhtima hariduse arengut.

143. 1) Lühiajalistele intensiivkursustele vastu võetavad üliõpilased tuleks välja valida tavapärasesse õpetajakoolitusse vastuvõtmise tingimuste või veelgi rangemate kriteeriumide alusel, tagamaks, et nad on suutelised edaspidi täitma täiemahulise koolituse nõudeid.

2) Lühiajalised intensiivkursused läbinud õpetajatel tuleks erikokkulepete ja -soodustuste, sealhulgas täielikult tasustatud lisaõppepuhkuse abil võimaldada õpingud töö käigus lõpule viia.

144. 1) Piisava ettevalmistuseta õpetajaid tuleks võimaluse korral kohustada töötama kvalifitseeritud õpetajatele järelevalve all ja juhtimisel.

2) Selliste õpetajate edasise töötamise eeltingimuseks peaks olema kvalifikatsiooni omandamine või täiendamine.

145. Ametiasutused peaksid mõistma, et õpetajate sotsiaalse ja majandusliku staatuse, elu- ja töötingimuste ning töö- ja karjäärivõimaluste parandamine on parim viis leevendada pädevate ja kogunud õpetajate puudust ning tagada, et koolidesse suunduks ja sinna jääks tööle suurel arvul täielikult kvalifitseeritud õpetajaid.

XIII. Lõppsäte

146. Kui õpetajate staatus on käesolevas soovitusel ette nähtust mõnes aspektis parem, ei tohiks seda soovitusel kasutada juba antud staatuse halvendamiseks.

Eeltoodu on õpetajate staatust käsitleval valitsustevahelisel erikonverentsil nõuetekohaselt vastu võetud soovitusel autentne tekst. Erikonverents toimus Pariisis ja kuulutati lõppenuks 5. oktoobril 1966.

Selle kinnituseks oleme sellele 5. oktoobril 1966 alla kirjutanud.

Õpetajate staatust käsitleva valitsustevahelise erikonverentsi eesistuja
ÜRO Hariduse, Teaduse ja Kultuuri Organisatsiooni peadirektor